STORTINGET

Innst. 398 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument 8:185 S (2021–2022)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Marie Sneve Martinussen, Geir Jørgensen og Hege Bae Nyholt om å sikre forutsigbar rett til tannhelsebehandling for tortur- og overgrepsutsatte og personer med odontofobi (TOO-pasientene)

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«1. Stortinget ber regjeringen om å sikre forutsigbarheten i TOO-tilbudet med en flerårig opptrappingsplan for å få ned ventetiden, slik at pasientene sikres nødvendig tannhelsehjelp.
2. Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid med opprettelse av et nytt innslagspunkt i trygdefinansieringen for å sikre tortur- og overgrepsutsatte og personer med odontofobi en forutsigbar rett til nødvendig tannbehandling.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tove Elise Madland, Cecilie Myrseth, Even A. Røed og Truls Vasvik, fra Høyre, Sandra Bruflot, Erlend Svardal Bøe og lederen Tone Wilhelmsen Trøen, fra Senterpartiet, Lisa Marie Ness Klungland og Hans Inge Myrvold, fra Fremskrittspartiet, Bård Hoksrud og Morten Wold, fra Sosialistisk Venstreparti, Marian Hussein, fra Rødt, Seher Aydar, fra Kristelig Folkeparti, Olaug Vervik Bollestad, og fra Pasientfokus, Irene Ojala, viser til forslagene i Dokument 8:185 S (2021–2022) om å sikre forutsigbar rett til tannhelsebehandling for tortur- og overgrepsutsatte og personer med odontofobi (TOO-pasientene). Statsråd Ingvild Kjerkol har uttalt seg om forslagene i brev av 29. april 2022. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen.

Komiteen viser til at det er gjennomført skriftlig høring i saken, og at det kom inn ett høringssvar, fra Den norske tannlegeforening. Komiteen merker seg at Den norske tannlegeforening er positiv til representantforslaget.

Komiteen viser til at TOO-tilbudet er et tilrettelagt tannhelsetilbud til personer som har blitt utsatt for tortur, overgrep eller har odontofobi. TOO-tilbudet finnes ved Tannhelsetjenestens kompetansesentre og i fylkeskommunene, og har som mål at pasientene etter TOO-behandling skal klare å mestre det ordinære tannhelsetilbudet. TOO-tilbudet har et tverrfaglig behandlerteam som består av psykolog, tannlege og annet tannhelsepersonell.

Komiteen viser til at statsråden mener det vil være naturlig at utvalget som skal komme med forslag som kan sikre at tannhelsetjenestene blir likestilt med andre helsetjenester, vurderer pågående utviklingsarbeid og ordninger innen tannhelsefeltet, inkludert ulike finansieringsordninger også for TOO-tilbudet. Komiteen merker seg at regjeringens vurdering om at å opp-

rette nye innslagspunkt i folketrygden, eller etablere egne opptrappingsplaner for deler av tjenesten og enkeltgrupper av brukere, vil kunne gjøre det vanskeligere for utvalget å gjøre en helhetlig og god gjennomgang av feltet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil berømme det viktige arbeidet som har blitt gjort med tverrfaglig psykolog- og tannhelsetilbud til tortur- og overgrepsofre og personer med alvorlig angst for tannbehandling (TOO). Disse medlemmer vil understreke at dette også er blitt tatt på alvor gjennom regjeringens budsjettenighet med Sosialistisk Venstreparti, som gjorde at bevilgningene til TOO-tilbudet ble økt fra 80 mill. kroner til 180 mill. kroner.

Disse medlemmer vil vise til vedtaket i budsjettforliket med Sosialistisk Venstreparti om å utrede status for tannhelsetjenestene i Norge, jf. vedtak 35 nr. 52 av 2. desember 2021 fattet i forbindelse med behandlingen av finansinnstillingen. Disse medlemmer vil peke på disse utredningene som et naturlig sted å vurdere det pågående utviklingsarbeidet og ordningene på tannhelsefeltet, inkludert finansieringsordninger for TOO-tilbudet. Disse medlemmer viser til at statsråden er i gang med dette arbeidet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til verbalvedtaket i budsjettavtalen som fastslår følgende:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et utvalg som skal komme med forslag som kan sikre at tannhelsetjenestene blir likestilt med andre helsetjenester, herunder modeller for egenandelstak.»

Dette medlem mener finansieringen av TOO og innslagspunkt i trygdeordningen hører naturlig inn her, og imøteser et utvalg som skal komme med konkrete forslag for å sikre alle en anstendig tannhelsetjeneste, der denne er likestilt med andre helsetjenester.

Dette medlem viser til at det er på høy tid at helsen i munnen sidestilles med helsen i resten av kroppen. Det er ikke akseptabelt slik det er i dag, der enkeltpersoner kan bli sittende med enormt høye regninger eller med store ubehandlede tannproblemer. Dette medlem viser til at TOO-ordningen har vært vellykket og har betydd mye for mange, men at det fortsatt er altfor lang ventetid mange steder. Det er også mange som har rett til hjelp gjennom ordningen, og som ikke kjenner til den.

Dette medlem viser til at det ble gjort viktige løft for både TOO-ordningen og den offentlige tannhelsetjenesten i budsjettforhandlingene, som har stor betydning for mange. Dette er likevel bare en forsiktig start på en full tannhelsereform. Dette medlem viser til at både Arbeiderpartiet og Senterpartiet har gått til valg på at de ønsker å sidestille tannhelsetjenesten med andre helsetjenester, og at dette også er fastsatt som et mål i Hurdalsplattformen. Dette medlem forutsetter derfor at regjeringen i kommende budsjetter prioriterer nødvendige løft for tannhelse, inkludert viktige områder som TOO.

Komiteens medlem fra Rødt peker på at det varslede utvalget som skal komme med forslag som kan sikre at tannhelsetjenestene blir likestilt med andre helsetjenester, vurderer pågående utviklingsarbeid og ordninger innen tannhelsefeltet ennå ikke er etablert og at det heller ikke har blitt informert om noen tidsplan for dette arbeidet. Dette medlem mener at løsningene for å sikre TOO-ordningen ikke kan vente så lenge, men at tilbudet må sikres slik at flere av de som har krav på dette tilbudet, får det, og at ventetiden går ned.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti er opptatt av gode tannhelsetjenester og gode offentlige støtteordninger for sårbare grupper. Disse medlemmer viser til at tannbehandling er gratis for én av fire innbyggere, inkludert barn og unge, personer med ruslidelser og eldre på sykehjem eller som får hjemmesykepleie. I tillegg har mennesker som har ulike tannlidelser, gode ordninger. Disse medlemmer viser til at Solberg-regjeringen endret støtteordningene slik at støtten treffer dem som trenger det mest, og gjennom flere statsbudsjetter økte de økonomiske rammene til TOO-ordningen slik at flere kunne benytte seg av den. Siden 2013 er skjermingsordninger til personer med særskilte behov økt, og det er nå en halv million mennesker som hvert år mottar stønad til tannbehandling fra folketrygden.

Disse medlemmer viser til evalueringen som PwC gjennomførte om TOO-ordningen på oppdrag fra Helsedirektoratet i 2021. Disse medlemmer viser til at evalueringen konkluderte med at TOO-ordningen gir pasientene bedre tannhelse og hjelper pasientene med å mestre utfordringene de har med å gå til tannlege. Men evalueringen kom også med flere anbefalinger om hvordan TOO-ordningen kan styrkes, blant annet med bedre kunnskapsoppbygging og mer forutsigbar finansiering. Disse medlemmer er opptatt av å sikre en god TOO-ordning, og oppfordrer regjeringen til å følge opp forbedringspunktene.

Disse medlemmer viser til Solberg-regjeringens omtale av TOO-ordningen i statsbudsjettet for 2022:

«Departementet vil gi Helsedirektoratet i oppdrag å vurdere endringer basert på evalueringen»

Disse medlemmer viser videre til at Helse- og omsorgsdepartementet i sitt tildelingsbrev for 2022 til Helsedirektoratet datert 4. februar 2022 har fulgt opp dette. I tildelingsbrevet står det følgende:

«Helsedirektoratet gis i oppdrag å vurdere endringer i ordningen basert på evalueringen av tverrfaglig psykolog- og tannhelsetilbud til tortur- og overgrepsofre og personer med alvorlig angst for tannbehandling (TOO).»

Disse medlemmer mener det er riktig å avvente svaret på oppdraget til Helsedirektoratet, før det gjøres eventuelle endringer i TOO-ordningen.

Disse medlemmer viser til Solberg-regjeringens prioriteringsmelding, Meld. St. 38 (2020–2021) Nytte, ressurs og alvorlighet – Prioritering i helse- og omsorgstjenesten, hvor Solberg-regjeringen gikk inn for å sette i gang arbeidet med en stortingsmelding om organisering av tannhelsetjenesten. Dette ble også vedtatt av Stortinget da stortingsmeldingen ble behandlet i mars 2022.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener tannhelsetjenesten må styrkes gjennom bedre refusjonsordninger. Disse medlemmer mener tannlegene må være en integrert del av helsesektorens samhandling. Samhandling er nødvendig for pasientsikkerheten, fellesinnsatsen mot livsstilssykdommer og for å sikre pasientenes økonomiske rettigheter. Disse medlemmer understreker at tennene er en del av kroppen, og mener at sykdom i munnhulen derfor må ses på som en ordinær diagnose.

Disse medlemmer viser til at tverrfaglige behandlerteam TOO består av psykolog, tannlege og annet tannhelsepersonell. Når pasientene er i stand til å motta tannbehandling, overføres/henvises de til Tannbehandlerteam TOO, som kan være team med fylkeskommunalt ansatte eller privatpraktiserende tannleger som fylkeskommunen har inngått avtale med. Tannbehandlerteamet skal være del av et helhetlig tilrettelagt tilbud overfor de aktuelle personene og ha særskilt kompetanse for å ivareta pasientgruppen.

Disse medlemmer understreker at et viktig mål for tannhelsetjenestene i Norge bør være at alle har lik tilgang på behandling, uavhengig av etnisk bakgrunn, kjønn, personlig økonomi eller livssituasjon. Man har tidligere kunnet se at odontofobi-, tortur- og overgrepspasienter med store tannbehandlingsbehov må stå i over fire år på venteliste hos TOO-teamene i den offentlige tannhelsetjenesten for å komme til en vurderingssamtale. Disse medlemmer viser til at det etter samtale med psykolog med påfølgende diagnostisk intervju/screening vil fremgå hvorvidt pasienten fyller kriteriene for å omfattes av tilbudet.

Disse medlemmer viser til behandlingen av Dokument 8:200 S (2020–2021) fremmet av Fremskrittspartiet, jf. Innst. 540 S (2020–2021), der Stortinget vedtok å be regjeringen styrke det tilrettelagte tannhelsetilbudet til tortur- og overgrepsutsatte og personer med sterk angst for tannbehandling (odontofobi) (TOO) og fremme forslag i budsjettet for 2022 for å sikre nødvendig finansiering. Disse medlemmer viser også til behandlingen av Dokument 8:198 S (2020–2021) om regionale odontologiske kompetansesentre, der Stortinget ga tilslutning til forslaget i sin helhet.

Komiteens medlem fra Pasientfokus vil påpeke at tenner er en del av kroppen. Tannbehandling bør, etter dette medlems syn, også for TOO-pasienter følge samme regler som annen behandling i helsevesenet, med samme ordning for egenandel. Dette medlem mener også at dette tilbudet om tannbehandling til mennesker som av ulike årsaker ikke klarer benytte seg av ordinært tannhelsetilbud, bør gjøres mer kjent for både potensielle pasienter og helsepersonell.

Komiteens medlemmer fra Rødt og Pasientfokus mener at ethvert tannhelsetiltak må ha et overordnet mål om å være økonomisk og sosialt utjevnende. Et viktig tiltak er i dag TOO-ordningen, tilrettelagt tannhelsetilbud til tortur- og overgrepsutsatte og personer med odontofobi.

Disse medlemmer mener at det er behov for en tannhelsereform som likestiller tannhelsetjenester med andre helsetjenester, slik at tennene behandles som en del av kroppen. I sitt brev viser statsråden til utvalget som skal komme med forslag om tannhelsetjenester. Men så lenge det finnes noen grupper i samfunnet som har et udekket behov for tannhelsehjelp av andre årsaker, og det finnes en egen ordning for denne gruppa, er det ikke nødvendig å vente med å sikre forutsigbarhet for TOO-ordningen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Rødt og Pasientfokus viser til at PwC på oppdrag fra Helsedirektoratet gjennomførte en evaluering av TOO-ordningen i 2021. Evalueringen viser blant annet at behandlingen gir pasientene bedre tannhelse, og den har positive ringvirkninger for andre deler av livet. Samtidig beskriver evalueringen forhold som peker i retning av at dimensjoneringen av og etterspørselen etter TOO-tilbudet er i ubalanse. Resultatet er at ingen av tilskuddsmottakerne innfrir maksgrensene for ventetiden. Disse medlemmer viser til Tannlegeforeningens høringsinnspill, der de skriver at det kan være svært uheldig for disse pasientene å vente før de kan få den nødvendige helsehjelpen, og at dagens ventetider er helt uholdbare. De fleste som kommer inn under denne ordningen, har et omfattende behov for tannbehandling og har ofte redusert livskvalitet som følge av smerter og store problemer med munnhelsen.

Disse medlemmer påpeker at dagens lange ventetider har flere konsekvenser for pasientene, og fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre forutsigbarheten i TOO-tilbudet med en flerårig opptrappingsplan for å få ned ventetiden, slik at pasientene sikres nødvendig tannhelsehjelp.»

Disse medlemmer viser til den nasjonale koordineringsgruppens forslag om at det bør innføres et innslagspunkt 16 i trygden som finansierer tannbehandlingen for TOO-pasienter etter at de har vært gjennom angstbehandling. Disse medlemmer mener at erfaringene fra de som kjenner arbeidet og utfordringene best, er viktige å legge til grunn for å styrke tilbudet. Det er derfor hensiktsmessig med en grundig vurdering av et nytt innslagspunkt.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid med opprettelse av et nytt innslagspunkt i trygdefinansieringen for å sikre tortur- og overgrepsutsatte og personer med odontofobi en forutsigbar rett til nødvendig tannbehandling.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Rødt og Pasientfokus:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sikre forutsigbarheten i TOO-tilbudet med en flerårig opptrappingsplan for å få ned ventetiden, slik at pasientene sikres nødvendig tannhelsehjelp.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid med opprettelse av et nytt innslagspunkt i trygdefinansieringen for å sikre tortur- og overgrepsutsatte og personer med odontofobi en forutsigbar rett til nødvendig tannbehandling.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:185 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Marie Sneve Martinussen, Geir Jørgensen og Hege Bae Nyholt om å sikre forutsigbar rett til tannhelsebehandling for tortur- og overgrepsutsatte og personer med odontofobi (TOO-pasientene) – vedtas ikke.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 24. mai 2022

Tone Wilhelmsen Trøen
leder

Erlend Svardal Bøe
ordfører

VEDLEGG

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Statsråden

Helse- og omsorgskomiteen
Stortinget

Deres ref	Vår ref	Dato
2022/1773	22/1756-	29. april 2022

Dokument 8:185 S (2021-2022) - Representantforslag om å sikre forutsigbar rett til tannhelsebehandling for tortur- og overgrepsutsatte og personer med odontofobi (TOO-pasientene)

Jeg viser til Dokument 8:185 S (2021 – 2022) oversendt fra Stortingets Helse- og omsorgskomite i brev av 21. april d.å. Representantforslag er fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Marie Sneve Martinussen, Geir Jørgensen og Hege Bae Nyholt og omhandler forutsigbar rett til tannhelsebehandling for tortur- og overgrepsutsatte og personer med odontofobi (TOO-pasientene). Helse- og omsorgskomiteen ber om min uttalelse til forslaget.

Stortingsrepresentantene fremmer følgende forslag:

«1. Stortinget ber regjeringen om å sikre forutsigbarheten i TOO-tilbudet med en flerårig opptrappingsplan for å få ned ventetiden, slik at pasientene sikres nødvendig tannhelsehjelp.

2. Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid med opprettelse av et nytt innslagspunkt i trygdefinansieringen for å sikre tortur- og overgrepsutsatte og personer med odontofobi en forutsigbar rett til nødvendig tannbehandling.»

Svar:
Jeg er vil i likhet med forslagstillerne berømme det viktige arbeidet som er blitt gjort i de årene hvor det tverrfaglige psykolog- og tannhelsetilbudet til tortur- og overgrepsofre og personer med alvorlig angst for tannbehandling (TOO) har virket. Utgangspunktet var at Stortinget 7. mars 2008 fattet anmodningsvedtak (nr. 392): «Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at tortur- og overgrepsofre via henvisning fra fastlege får utredning om terapi og tannbehandling.» Som en oppfølging av dette fikk Helsedirektoratet i oppdrag å utarbeide forslag til vilkår for og kostnadsanalyse for tannbehandling for tortur- og overgrepsofre.

Postadresse: Postboks 8011 Dep 0030 Oslo
Kontoradresse: Teatergt. 9 Telefon* 22 24 90 90
Org no.: 983 887 406

Rapport IS-1855 *Tilrettelagt tannhelsetilbud til mennesker som er blitt utsatt for tortur, overgrep eller har odontofobi*, ble oversendt departementet i desember 2009. Basert på vurderinger og begrunnelser, anbefalte direktoratet at tannhelsetilbudet burde utvides til også å omfatte personer med alvorlig angst for tannbehandling (odontofobi). I statsbudsjettet for 2011 ble det bevilget 2,5 mill. kroner til oppstart av et tilbud, organisert av de regionale odontologiske kompetansesentrene (tannhelsetjenestens kompetansesentre), finansiert som en tilskuddsordning på kap. 770. Fra 2016 ble midlene tildelt den fylkeskommunale tannhelsetjenesten.

På oppdrag fra departementet fikk direktoratet gjennomført en evaluering i 2021 som viser at TOO er et viktig tilbud for personene i målgruppen. Behandlingen hjelper pasientene med å mestre utfordringene de har med å oppsøke tannhelsetjenesten, og bidrar til positive ringvirkninger for andre deler av livet. Evalueringen viser til at dette stadfestes både av pasientene selv, ansatte i TOO-tilbudet og andre aktører som har tilknytning til tilbudet. Evalueringen avdekket også forhold som bør følges opp både innenfor dagens ordning og i et litt lenger perspektiv. Videre anbefalte evalueringen en grundig utredning vedr. ulike finansieringsordninger for TOO-tilbudet.

I budsjettforliket med SV har vi økt midlene betydelig til TOO-tilbudet slik at det for inneværende år er på 180 mill. kroner, en økning fra 100 mill. kroner i 2021. Hensikten er å bidra til å styrke dette viktige arbeidet og få ned ventetidene i ordningen, særlig for de fylkeskommunene som rapporterer om lengst ventetid. Direktoratet forvalter tilskuddsordningen og departementet har gitt direktoratet i oppdrag å vurdere endringer i ordningen basert på funn og anbefalinger i evalueringen. Direktoratet bes om å ha dialog og samarbeide med tannhelsetjenesten, tannhelsetjenestens kompetansesentre, fagmiljø inkl. koordinerings- og faggruppen innen TOO og andre relevante aktører i dette arbeidet.

Jeg er i gang med å følge opp Stortingets vedtak i forbindelse med budsjettforliket med SV, om å utrede status for tannhelsetjenestene i Norge. Dette inkludert sosiale og geografiske forskjeller, samt å sette ned et utvalg som skal komme med forslag om hvordan tannhelsetjenestene kan likestilles med andre helsetjenester, herunder modeller for egenandelstak. Jeg mener det vil være naturlig at utvalget vurderer pågående utviklingsarbeid og ordninger innen tannhelsefeltet, inkludert ulike finansieringsordninger også for TOO-tilbudet. Å opprette nye innslagspunkt i folketrygden, eller etablere egne opptrappingsplaner for deler av tjenesten og enkeltgrupper av brukere vil kunne gjøre det vanskeligere for et utvalg å gjøre en helhetlig og god gjennomgang av feltet.

Med hilsen

Ingvild Kjerkol

Svanemerketrykksak, 2041 0654 Trykk og layout: Stortingets administrasjon